

Oikeusministeriö
Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

VN/13339/2019-VNK-1

Sisäministeriön lausunto; Elinkautivankeja koskeva lainsäädäntö ja vapauttamismenettelyn kehittämistarpeet

Asia

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa arviomuistiosta VN/13339/2019-VNK-1. Sisäministeriö lausuu seuraavaa.

Elinkautisvankeja koskeva lainsäädäntö, vapauttamisharkinta ja käytäntö

Rikoslain (39/1889) 2 c luvun 10 §:n sisältämät vapauttamisharkinnassa huomioitavat seikat vastaavat sisäministeriön näkemyksen mukaan voimassaolevia olosuhteita. Edellä mainitun säännöksen ja lain esitöiden (HE 262/2004 vp) mainitsemat seikat mahdollistavat vapauttamisharkinnassa tarvittavan tapauskohtaisen kokonaisharkinnan.

Arviomuiston sivulla 4 mainittu järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan osallistuminen on sisäministeriön näkemyksen mukaan painoarvoltaan merkittävä seikka vapauttamisharkinnassa. Elinkautisvangin osallistuminen järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan rangaistusaikana on suoraan vastakkainen seikka rangaistusajan hyvälle käytökselle, rangaistusajan suunnitelman noudattamiselle ja mahdollista vapautumista seuraavalle rikoksettomalle elämäntavalle.

Arviomuistissa mainitut käytännöt elinkautisvangin väkivaltariskin arvioinnille ovat ilmeisen vakiintuneet. Sisäministeriö katsoo, että ammatilliset arviointimenetelmät täyttävät laadulliset vaatimukset huomioiden arvioinnilla suojattavien oikeushyvien painoarvo.

Väkivaltaisen käyttäytymisen riskiltä suojaavista tekijöistä sisäministeriö toteaa, että Exit-toiminnalla voidaan tukea rikollisesta elämäntavasta ja väkivallasta irtautumista ja näin ollen vähentää väkivaltariskin toteutumista.

Sisäministeriö toteaa erikseen tarpeen tutkimustiedolle valvotusta koevapaudesta annetun lain (62072013) 4 §:n soveltamisen toimivuudesta seksuaalirikosten uusimisen ehkäisemisessä.

Elinkautinen vankeusrangaistus kansainvälisissä velvoitteissa ja muissa maissa

Sisäministeriö katsoo, että rikoslain 2 c luvun 10 §:n 4 momentin viittauksessa mainitun elinkautisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain menettelysäännökset täyttävät nykymuodossaan kansainvälisten velvoitteiden vaatimukset. Sama pätee rikoslain 2 c luvun 10 §:n 1 momenttiin.

Suomen lainsäädäntö ja olemassa olevat laillisuusvalvonnan menettelytavat takaavat riittävät oikeussuojakeinot elinkautisessa vankeusrangaistuksessa. Pohjoismaisessa vertailussa Suomessa tuomitavat elinkautiset vankeusrangaistukset eivät keskimääräisen pituutensa perusteella merkittävästi poikkea muista verrokkimaista.

Syyntakeisuus, mielentilan tutkiminen ja tahdosta riippumaton hoito

Syyntakeisuutta koskeva lainsäädäntö ei arviomuistiossa esitetyn perusteella kaipaakaan uudistuksia. Mielentilatutkimuksiin määrättävien painottuminen vakaviin väkivaltarikoksiin syyllistyneisiin näyttötyy johdonmukaisena huomioitaessa väkivaltariskin arvioinnin tarve. Oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 17 luvun 37 §:n muutos huomioi mielentilatutkimukseen määräämisen esitutinnan aikana. Mainittu lainkohta mahdollistaa näin ollen osaltaan esitutkintalain (805/2011) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittaman rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavien seikkojen selvittämisen ja palvelee esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin joutuisuusvaatimusta.

Arviomuistiossa on todettu, että oikeudenkäynnissä syyntakeettomiksi todettujen rikoksentehtäjien, jotka eivät täytä mielenterveyslain (116/1999) 2 luvun 8 §:n tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon määräämisen edellytyksiä, määrä on pieni. Tästä huolimatta kyseisen henkilöjoukon aiheuttama väkivaltariski olisi perusteltua huomioida lainsäädännössä. Arviomuistiossa käsiteltyjen rikoslain ja mielenterveyslain säännösten välille ei ole tarkoituksenmukaista jäädä katveita, jotka voivat estää vakavien väkivaltarikosten ennalta estämisen.

Kannanotot ehdotettaviin jatkotoimenpiteisiin

Sisäministeriön näkemyksen mukaan väkivaltariskiarvion asemasta on perusteltua säätää lailla esimerkiksi lisäämällä se rikoslain 2 c luvun 10 §:n 2 momenttiin. Lailla säätämistä tukisi väkivaltariskiarvion tämänhetkinen tosiasiallinen merkitys vapauttamisharkinnassa arviomuistion sivulla 5 mainitun Helsingin hovioikeuden tulkinnan mukaisesti. Lailla säätämisen tueksi voidaan mainita myös väkivaltariskiarvion perustuminen tieteellisesti hyväksytyihin menetelmiin.

Elinkautisvankien vapauttamiseen liittyvien viranomaisten yhteistyön ja tiedonvaihdon sujuvuuden selvittäminen sekä kehittäminen ovat sisäministeriön näkemyksen mukaan kannatettavia. Toiminnallisen tehokkuuden lisääminen ei välttämättä vaadi lainsäädäntömuutoksia, joten niiden toteuttaminen voi tämä huomioiden olla nopeampaa.

Lausunto

SM20892

14.01.2020

00.02.04

SMDno-2019-2428

Hoitojatkumoiden yhdenmukaisuus vankeusajan jälkeen on sisäministeriön näkemyksen mukaan merkityksellistä. Mielenterveyspalvelujen mahdollisimman yhdenmukaiseen saatavuuteen ja sisältöön on perusteltua pyrkiä valtakunnallisesti. Eri sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuudella ja sisällöllisellä laadulla saavutettava rikoslakirikosten ennalta estäminen on tarkoituksenmukaista kriminaalipolitiikan kannalta.

Muilta osin sisäministeriöllä ei ole lausuttavaa.

poliisijohtaja Stefan Gerkman

poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Sisäministeriö 14.01.2020 klo 19:34. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu oikeusministeriö

Tiedoksi valtiosihteeri Olli-Poika Parviainen
erityisavustaja Sami Kerman
osastopäällikkö Tero Kurenmaa
lainsäädäntöjohtaja Katriina Laitinen
poliisijohtaja Hannele Taavila